

การนิเทศห้องเรียนแห่งความสุขตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ Supervision of Happiness Classroom Based on the Concept of School as Learning Community

1. ปุณยนุช ทองศรี*, 2. กรณ์ยพล วิวรรณมงคล, 3. ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร

1. Punyanuch Thongsree, 2. Karanphon Winwanthamongkon

3. Narongdech Rattananonsathien

1. ศึกษาานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2., 3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

1. Educational Supervisor, Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1

2., 3. Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: punyanuch2019@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งนำเสนอให้เห็นถึงการนิเทศชั้นเรียนที่นำแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) มาพัฒนาร่วมกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการและกลไกที่สำคัญมากกระบวนการหนึ่งในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนระดับห้องเรียน ระหว่างผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ หรือผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษาานิเทศก์ ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมวางแผน ร่วมคิดแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ตอบสนองความต้องการของนักเรียน และยังมีทักษะการทำงานเป็นทีม จนปรับเปลี่ยนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ในการดำเนินงานของสถานศึกษา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สถานศึกษาที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลดีต่อครูผู้สอนและนักเรียน คือ ลดความรู้สึกลดเดี่ยว เพิ่มความผูกพันต่อพันธกิจและเป็นเป้าหมายของสถานศึกษามากขึ้น ช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการประสบความสำเร็จ และนำไปสู่สถานศึกษาที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สังคมต้องตระหนักถึงสิทธิในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครูทุกคนในโรงเรียน และพัฒนาสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งผลลัพธ์และภาพของห้องเรียนในอนาคตจะเป็นห้องเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนและครูผู้สอน ที่นักเรียนกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และรู้สึกปลอดภัย

คำสำคัญ: 1. การนิเทศห้องเรียน; 2. โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้; 3. ห้องเรียนแห่งความสุข

ABSTRACT

This article aims to present the implementation of School as Learning Community (SLC) integrated with supervision frameworks within educational institutions. SLC represents a critical mechanism for collaborative learning, planning, and problem-solving that responds directly to student needs while developing team-based professional skills. The approach aims to enhance teaching and learning quality through collaborative relationships between supervisors, administrators, teachers, parents, and community stakeholders, ultimately establishing a

transformative institutional culture. Research indicates that professional learning communities positively impact both teachers and students by reducing professional isolation and strengthening commitment to institutional missions and goals. This alignment supports educational reform initiatives mandated by the Ministry of Education and facilitates the development of learning organizations. Within this framework, educational institutions function as learning communities that recognize each student's right to learn, support comprehensive professional development for teachers, and foster democratic values. The envisioned outcome is the creation of engaging learning environments where students actively participate in learning activities, develop autonomy, and experience psychological safety, while teachers simultaneously experience professional fulfillment.

Keywords: 1. Classroom supervision; 2. School as Learning Community; 3. A Happiness Classroom

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับของทุกคนที่จะทำให้มีความพร้อม สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้ต้องมีการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับยุคและสมัยเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และเป็นรากฐานสำคัญในการนำสิ่งที่เรียนรู้มาพัฒนาศักยภาพของตนเองและพัฒนาความสามารถของตนเองด้านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การที่บุคคลจะเรียนรู้และปรับตัวได้ต่อเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีระบบการศึกษา ระบบการนิเทศภายใน และการจัดการระบบที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชนและองค์กรต่าง ๆ กระบวนการนิเทศภายในจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียน (ภิชาวิชญ์ ยางงาม และคณะ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 29 กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน” และมาตรา 30 กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ข้อ 4.3.2 เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบ การสร้างองค์ความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่มีกรอบนโยบายการศึกษา “เรียนดี มีความสุข” ข้อ 3 ระบบแนะแนวการเรียนรู้ (Coaching) และเป้าหมายชีวิต ข้อ 3.1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลก โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีทักษะที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการ

ดำรงชีวิต และมีหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

กระบวนการในการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ กระบวนการนิเทศภายใน ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องนำกระบวนการนิเทศภายในที่เป็นภารกิจสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพมาบริหารจัดการภายในโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษาหลายฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน เนื่องจากครูผู้สอนเป็นบุคลากรทางการศึกษาหลักที่จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอันเป็นเป้าหมายสุดท้าย จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอและเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน (ภิชาวิชญ์ ยางงาม และคณะ, 2566) และอีกอย่างหนึ่งคือ การรวมกลุ่มเครือข่ายครู ผู้บริหารโรงเรียน นักครูศึกษา และนักการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาครู โดยมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนวัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้ร่วมกันของ “ทุกคน” ในโรงเรียน มีนักเรียน ครู ผู้บริหาร เป็นตัวละครหลัก และมีนักครูศึกษา นักการศึกษา นักวิชาการ เครือข่ายผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก ๆ มาเรียนรู้ร่วมกัน โดยเรียกนวัตกรรมนี้ว่า School as Learning Community หรือ SLC โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (หน่วยสื่อสารการศึกษา ที่มุ่งมั่นส่งเสริม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู อย่างต่อเนื่อง, 2564) ซึ่ง School as Learning Community (SLC) เป็นรูปแบบการจัดการบริหารโรงเรียนที่มีหลายประเทศทั่วโลก นำไปปรับใช้ในการบริหารโรงเรียน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตรงตามบริบทของแต่ละพื้นที่ สร้างสังคมที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน เสริมทักษะความชำนาญของแต่ละบุคคลทำให้เกิดความเป็นเลิศในด้านที่ผู้เรียนสนใจ การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สามารถนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ได้อย่างคุ้มค่า เกิดเป็นสังคมโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นรูปธรรม (ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน และคณะ, 2566)

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญ และกลไกที่สำคัญมากประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวประสบความสำเร็จก็คือ ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางดำเนินการแบบเดิมดังที่เคยผ่านมา ไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ หรือ The Learning School” โดยจัดให้มี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional Community” ขึ้นภายในโรงเรียนรูปแบบใหม่ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเวทีที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับสมาชิกทุกคน ได้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน รวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นเวทีที่ช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษามีประสิทธิผลสำเร็จตามเจตจำนงของการปฏิรูปการศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เสริมสร้างให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) เพื่อเป็นกระบวนการบริหารจัดการ สร้างวิสัยทัศน์และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ร่วมกัน นำไปสู่การสร้างห้องเรียนแห่งความสุขระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

ความหมายการนิเทศภายในสถานศึกษา

สายวิทย์ ดวงสนาม (2561) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกันปรึกษาหารือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ ในการที่จะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้น โดยใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย

ปาจิย หงส์แก้ว (2563) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ใน

การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนางานในสถานศึกษาในด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ชลชรัส นุกอง (2564) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการ โดยมีการวางแผน ควบคุมการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษา โดยมีเทคนิค ชี้แนะ กระตุ้นยั่วยุส่งเสริม เพื่อช่วยเหลือให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนด

ภิชาวิชัย ยางงาม (2564) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน อันก่อให้เกิดความร่วมมือการช่วยเหลือการแนะนำและให้คำปรึกษาหารือ เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยผู้บริหารใช้กระบวนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการในการพัฒนาครูในด้านการจัดการด้านการสอน โดยกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ทำการนิเทศ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกัน ร่วมแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการพัฒนาเจตคติ และคุณภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อันจะส่งผลถึงคุณภาพของงาน การสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของผู้เรียนที่จะเกิดขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและเกิดผลสำเร็จสูงสุดแก่ผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดความร่วมมือ การช่วยเหลือ การแนะนำ และให้คำปรึกษาหารือให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง ผู้บริหารใช้กระบวนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการในการพัฒนาครูในด้านการจัดการด้านการสอน การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาเจตคติและคุณภาพของบุคลากร ส่งผลถึงคุณภาพของงานด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล รวมทั้งการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของผู้เรียน

ความหมายของโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

สายสุนีย์ กอสนาน (2562) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) หมายถึง โรงเรียนที่ช่วยอบรมสั่งสอนและให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน บทบาทของครูผู้สอนในโรงเรียน ทำให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันได้ร่วมกันพัฒนาวิชาชีพของตัวครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในโรงเรียน ทำให้เกิดการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์แบบ

วิจารณ์ พานิช (2566) ให้ความหมายของโรงเรียนเป็นชุมชนเรียนรู้ หมายถึง ไม่ใช่วิธีการเชิงเทคนิค แต่เป็น “ระบบของชุดองค์ 3” อันได้แก่ วิสัยทัศน์ ปรัชญา และกิจกรรม ที่ให้นิยามแก่โรงเรียนเสียใหม่ว่าเป็นชุมชนเรียนรู้ เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามหลักการสาธารณสุขพื้นฐาน 2 ด้าน คือ ด้านสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย

García-Carrión, R., et al. (2020) ได้นิยามคำว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) หมายถึง การมีวิสัยทัศน์และข้อตกลง รวมไปถึงคุณค่าพื้นฐานและวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ครูผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการสนับสนุนเพื่อเพิ่มคุณภาพและพัฒนาโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การสนับสนุนการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้วิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกัน

ตลอดจนคุณค่าพื้นฐานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน รวมทั้งให้โรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะพฤติกรรมของเด็กตามหลักสาธารณพื้นฐาน ด้านสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย

องค์ประกอบสำคัญในการสร้างคุณภาพของการเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

อัญชลี ศรีกลชาญ (2565) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบที่สร้างให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนร่วมกัน 2) การรับฟังซึ่งกันและกัน และสร้างความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน 3) การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้กับครู 4) การสร้างครูและนักเรียนให้ใฝ่เรียนรู้และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือรวมพลังและเป็นประชาธิปไตย 6) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของครูและนักเรียน 7) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดคุณภาพการศึกษาแก่ผู้เรียนและครู และ 8) การเผยแพร่องค์ความรู้ของโรงเรียนและทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่สำหรับส่วนรวม

Boyd-Dimock and Hord (1994) ได้ศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการทำงานและตารางสอนที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันของครู 2) นโยบายสนับสนุนการทำงานร่วมกัน 3) นโยบายส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สัมพันธภาพที่เป็นมิตรและมีความรับผิดชอบร่วมกันของครู และ 5) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในโรงเรียนของครู

Manabu Sato (2016) ได้ศึกษาองค์ประกอบโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 3) ระบบกิจกรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ รายละเอียดดังนี้

1. วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Vision) คือ โรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกอบรมและให้ความรู้แก่นักเรียน และครูในโรงเรียนที่ให้การอบรมและการเรียนรู้ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ผู้ปกครองและคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูปโรงเรียน โดยที่โรงเรียนเข้ากับบริบทของชุมชน ความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองสามารถตอบสนองต่อความต้องการ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ หลักแห่งความรู้และความจริง ประกอบด้วย 1) ปรัชญาการเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) การที่โรงเรียนและห้องเรียนจะต้องเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้ของทุกคน ไม่มีใครเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว สร้างให้ห้องเรียนเป็นพื้นที่แสดงผลงานต่อสาธารณะ มีการนำเสนอผลงานของชั้นเรียนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างห้องเรียนชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ปรัชญาการมีประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) เป็นการทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความเป็นประชาธิปไตยสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 2.1) ปรัชญาการเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) การที่โรงเรียนและห้องเรียนจะต้องเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้ของทุกคน ไม่มีใครเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว สร้างให้ห้องเรียนเป็นพื้นที่แสดงผลงานต่อสาธารณะ มีการนำเสนอผลงานของชั้นเรียนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างห้องเรียนชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2.2) ปรัชญาการมีประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) เป็นการทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความเป็นประชาธิปไตยสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้ความเสมอภาคและความเท่าเทียมซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในอนาคตต่อไปความสำคัญของประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) ต้องสามารถเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู และครูกับครูจะต้องให้ความเคารพซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ในการรับฟังซึ่งกันและกัน ไม่ทอดทิ้งใครให้อยู่เพียงลำพังในห้องเรียน 2.3) ปรัชญาความเป็นเลิศ (Excellent Philosophy) การที่เด็กทุกคนมีสิทธิพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศตามแนวทางของตัวเองโดยความเป็นเลิศในที่นี้ หมายถึงไม่ว่าจะเจอเงื่อนไขแบบใดก็สามารถรับมือต่อเงื่อนไขนั้นได้อย่างดีที่สุด

โดยทั่วไปแล้วระดับหัวข้อในชั้นเรียนของบรรดาครูมักต่ำเกินไป แทบจะไม่เคยเห็นว่าชั้นเรียนไหนล้มเหลวจากการให้หัวข้อเด็กที่สูงเกิน ซึ่งการยกระดับหัวข้อขึ้นเพื่อมุ่งสู่ปรัชญาความเป็นเลิศสูงเกิน ซึ่งการยกระดับหัวข้อขึ้นเพื่อมุ่งสู่ปรัชญาความเป็นเลิศ

3. ระบบกิจกรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน (Collaborative Learning) 2) การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน (Collegiality) และชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community) 3) การเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่น (Parental and Community Involvement) เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนานักเรียนทุกคนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบร่วมมือรวมพลัง ทั้งในมิติของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองหรือชุมชนอย่างเต็มศักยภาพและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข นำไปสู่การสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยระบบ กิจกรรม 3 ส่วนนั้นจะเข้ามาอยู่ในรูปแบบกิจกรรมภายในโรงเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่ไม่ยึดบุคคลหนึ่งเป็นศูนย์กลาง โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานภายใต้วิสัยทัศน์ที่กำหนดร่วมกัน ความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้ปกครองหรือชุมชน มีระบบกิจกรรมในการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน และความเป็นประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนทางการเรียนรู้

1. แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษา 2 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดเชิงปรัชญาทางการเมืองของ Dewey และ 2) แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของ Manabu Sato รายละเอียดดังนี้ (ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน และคณะ, 2566)

แนวคิดแรก เป็นแนวคิดเชิงปรัชญาทางการเมืองของ Dewey (Dewey, 1927) ที่ระบุหลักการประชาธิปไตยเป็นหลักการสำคัญว่า การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ อารมณ์ความรู้สึก และมุมมองที่หลากหลาย ภายใต้วิสัยทัศน์และแนวทางร่วมกัน

แนวคิดที่สอง เป็นการนำแนวคิดเชิงปรัชญาทางการเมืองของ Dewey มาเป็นหลักการพื้นฐานและนำไปสู่แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยนักวิชาการที่ชื่อว่า Manabu Sato (2016) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) SLC ไม่ใช่สูตรหรือเทคนิคที่ตายตัวแต่เป็นการผสมผสานระหว่างวิสัยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรม 2) SLC เป็นการบูรณาการร่วมกันจากหลากหลายแนวทาง โดยอาศัยการบริหารงานภายใต้หลักประชาธิปไตยที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีสิทธิและความเสมอภาคในการบริหารร่วมกัน 3) SLC อาศัยหลักการพื้นฐานการรับฟัง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยอาศัยการสื่อสารแบบโต้ตอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกคน ผ่านการระดมความคิดเห็นและการตอบสนองร่วมกัน และ 4) SLC ไม่ใช่การเคลื่อนไหว แต่เป็นเครือข่ายที่มีการกระจายอำนาจอย่างหลากหลาย โดยทำให้เป็นห้องเรียนสาธารณะที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคนผ่าน กระบวนการพัฒนาครูโดยใช้ชั้นเรียนและห้องเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนคือ 1) การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล (Individual Changes) 2) การเรียนรู้ของครูทุกคน (Learning Together) และ 3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคน (Making the Entire School Learning)

2. โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) (กรัณย์พล วิวรรณมงคล, 2564, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และคณะ, 2561; Sergiovanni, 1994; Yoshida & Feamdez, 2004) ได้กล่าวว่า ต้องใช้กระบวนการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกครูในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงการทำงานและพัฒนาให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นแนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือรวมพลังของครูที่เรียกว่า “โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้” นั้น ไม่ได้หมายความว่า โรงเรียนเพียงแคเป็นสถานที่ที่ให้ได้รู้เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ให้ครูผู้สอนในฐานะของครูผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษารู้ และเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ของครูจากโรงเรียนอื่น ๆ ในลักษณะของเครือข่าย ตลอดจนผู้ปกครองหรือผู้ที่อาศัยในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการบูรณาการ 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ (Vision) 2) ปรัชญา (Philosophies) และ 3) ระบบกิจกรรม (Activity Systems) โดยมุ่งเน้นปรัชญา 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ปรัชญาของความเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) ที่ต้องการให้ครูเปิดห้องเรียนของตนแก่สาธารณะ 2) ปรัชญาของความเป็นประชาธิปไตย (Democratic Philosophy) ที่ให้ความสนใจ “วิถีของการมีชีวิตเชื่อมโยงกัน” (John Dewey) เพื่อให้สมาชิกทุกคนเป็นคนสำคัญของโรงเรียน รู้จักรับฟังและเคารพความคิดของผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานสังคมของสังคมประชาธิปไตย และ 3) ปรัชญาของความเป็นเลิศ (Philosophy of Excellence) เพื่อให้ครูทุกคนมุ่งมั่นทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ทั้งในเรื่องการสอนและการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ทุกคนได้เรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพ โดยไม่ว่าจะเจอกับเงื่อนไขแบบใด พวกเขาก็สามารถรับมือได้อย่างดีที่สุด

3. การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study: LS) (กรณียพล วิวรรธมมงคล, 2564; Lewis et al., 2004; Seidel et al., 2005; Yoshida & Fernandez, 2004) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาครูวิชาชีพ (Professional Development) คือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน หรือการศึกษาค้นคว้าจากคำในภาษาญี่ปุ่นที่ว่า “jugyo kenkyu” ซึ่ง “jugyo” หมายถึงบทเรียน (Lesson) และ “kenkyu” หมายถึง การศึกษาหรือการวิจัย ดังนั้นการพัฒนาบทเรียนร่วมกันจึงหมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มครู หรือกลุ่มครูกับนักวิจัย ในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการทดสอบและตรวจสอบการปฏิบัติงานการสอนของครู ในลักษณะการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาบทเรียนอย่างละเอียดถี่ถ้วนและต่อเนื่อง จนได้บทเรียนที่มีคุณภาพ หรืออาจเรียกว่า บทเรียนบทวิจัย (Research lesson) ซึ่งหมายถึง บทเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยโดยกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียนเพื่อให้ได้เป็นบทเรียนที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความแตกต่างของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) กับโรงเรียนทั่วไป

Manabu Sato (2024) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) กับโรงเรียนทั่วไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) และโรงเรียนทั่วไป

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC)	การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนทั่วไป
วัตถุประสงค์ 1. การตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูง 2. ทำให้ครูมีความคิดและไตร่ตรอง 3. การสร้างความซื่อสัตย์ในโรงเรียน 4. โรงเรียนสร้างประชาธิปไตยให้สมาชิกทุกคนเป็นตัวเอง	วัตถุประสงค์ 1. การปรับปรุงการสอน 2. ทำให้ครูมีประสิทธิภาพ
จุดเน้น คุณภาพการเรียนรู้และความสัมพันธ์การเรียนรู้ของนักเรียน	จุดเน้น แผนการจัดการเรียนรู้และทักษะการสอน

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC)	การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (LS) ในโรงเรียนทั่วไป
ความถี่ 30 ครั้งขึ้นไปต่อปี	ความถี่ 3 ครั้งต่อปี

การพัฒนาการนิเทศในการขับเคลื่อนโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

วรรณภา ธรรมจันทร์ และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การดำเนินงานการนิเทศ และ 3) การประเมินผลการนิเทศ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ฐาปนา จ้อยเจริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านบุคคล ได้แก่ นักศึกษาผู้พัฒนาบทเรียน นักศึกษาคู่วิทยาการนิเทศ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 2.1) ขั้นเตรียมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2.2) ขั้นปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งดำเนินการ 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา และการเตรียมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 3 การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และสังเกตชั้นเรียน ระยะที่ 4 สะท้อนคิด และ ระยะที่ 5 การปรับปรุงบทเรียน และ 2.3) ขั้นอภิปราย และสรุปการนิเทศ

วันทนา สมภักดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูโรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการนิเทศประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติ และ 4) ประเมินสู่การพัฒนา ส่วนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาการนิเทศในการขับเคลื่อนโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวิเคราะห์ปัญหา การเตรียมความพร้อมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เตรียมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินงานการนิเทศ สังเกตชั้นเรียน สะท้อนคิด ปรับปรุงบทเรียน อภิปราย สรุปการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ โดยมีองค์ประกอบกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภารดี ภักดีโยธิน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า 1) พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครู และการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนกับตัวแปรตาม ได้แก่ ความสุขในการเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มี 2) พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครูส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน และ 3) การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ปิยะมาส ตันพะตะนัย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนเตรียมทหารสถาบันวิชาป้องกันประเทศ พบว่า มีปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยด้านบรรยากาศทางกายภาพ ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านครอบครัว

กิตติพงศ์ เรือนเพชร และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์ พบว่า 1) ปัจจัยด้านครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง 2) ปัจจัยด้านสถานศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต 3) ปัจจัยด้านส่วนตัว พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์ คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยมีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนของนิสิต

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครู ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศทางกายภาพ ด้านครูผู้สอน ครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน

รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข

รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข (FART) ประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship between students and peers) คุณภาพการสอนของครู (Teacher teaching quality) มีรายละเอียดดังนี้ (ปานทิพย์ พอดิ, 2564)

1. สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) การแสดงออกด้านพฤติกรรมที่คนในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ที่มีความรักใคร่ห่วงใยกัน ไว้วางใจกัน ปรับตัวเข้าหากัน มีกิจกรรมร่วมกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ดีต่อกันให้โอกาสแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจกันครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีความรักใคร่ห่วงใยกัน ไว้วางใจกัน ปรับตัวเข้าหากัน มีกิจกรรมร่วมกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ดีต่อกัน ให้โอกาสแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจกัน ประกอบด้วยพ่อแม่/ผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นและรักครอบครัว นักเรียนมีปัญหาพ่อแม่/ผู้ปกครองจะเป็นที่ปรึกษาที่ดีและพ่อแม่/ผู้ปกครองให้กำลังใจเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียน

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) เป็นความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังทั้งในด้านการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อ ความยากลำบาก ประกอบด้วย การตั้งความหวังไว้สูงและพยายามทำให้ได้อย่างที่หวัง ตระหนักถึง ความสำคัญของการเรียนตลอดจนแก้ปัญหาด้วยวิธีของตนเองไม่ชอบตามใคร

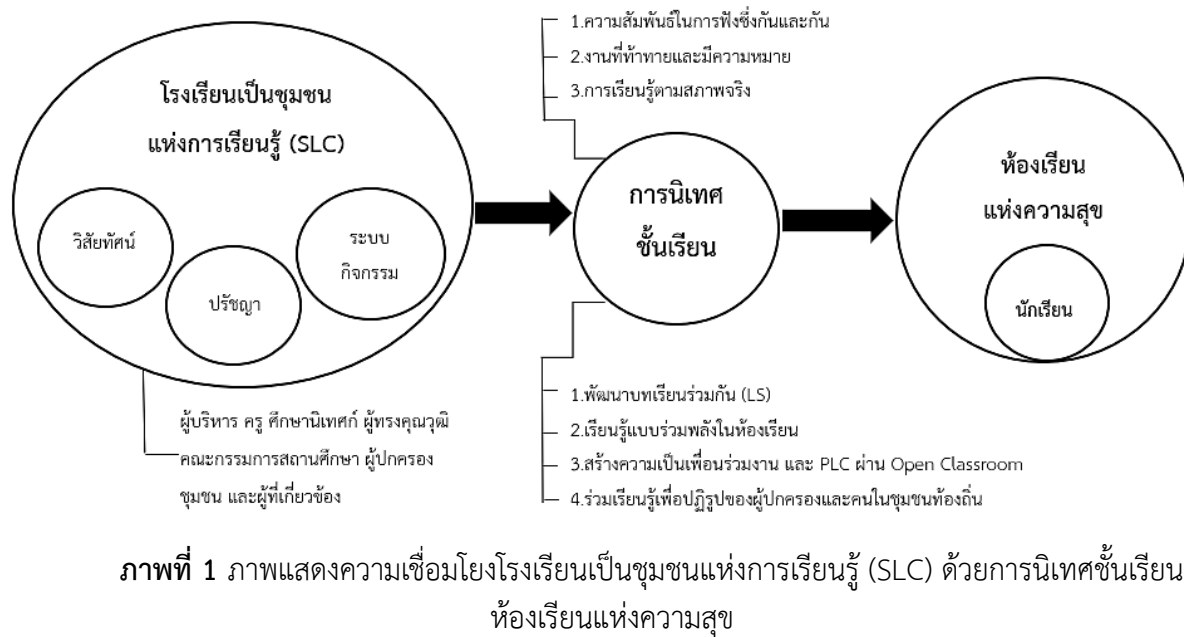
3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนกับเพื่อนปฏิบัติต่อกัน ด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้ง ในเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัว การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนการร่วมมือกัน ในการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน ประกอบด้วย ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนแก่กันและกัน การรับฟัง ปัญหาของกันและกันด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมภายในชั้นเรียน

4. คุณภาพการสอนของครู Teacher teaching quality ครูมีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นอย่างยิ่ง ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ตนสอนเป็นอย่างดี

ดังนั้น ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความมุ่งมั่นในการสอน มีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการสอน ควรเตรียมการสอนและสื่อล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่การเรียนของนักเรียนอย่างทั่วถึง วัตถุประสงค์ผลตามสภาพจริง สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในขณะที่สอน เพราะครูเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ที่มีเพียงจะส่งเสริมให้นักเรียนรักการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียนรู้แต่ต้องสร้างคุณลักษณะของการเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น พึ่งตนเองให้ มากกว่าพึ่งคนอื่น และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต อันจะส่งผลต่อครูผู้บริหารและผู้ปกครองที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขได้ต่อไปในอนาคต

สรุป

การนิเทศชั้นเรียนเป็นกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูได้ร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจสภาพการเรียนจัดการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ไม่ใช่เทคนิควิธีการสอน หรือกระบวนการในบริหารโรงเรียน แต่คือการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้ เปลี่ยนโรงเรียนที่เดิม ครู คือ ผู้สอน นักเรียน คือ ผู้เรียน ให้ทุกคนสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ตลอดเวลา โดยโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) เป็นกลไกขับเคลื่อนปัจจัยที่ส่งผลต่อห้องเรียนแห่งความสุข ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครู ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศทางกายภาพ ด้านครูผู้สอน ครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน และโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) คือ วิสัยทัศน์ในการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในโรงเรียนให้อยู่ในระนาบเดียวกัน ผู้บริหารเรียนรู้จากการเข้าสังเกตชั้นเรียน แลกเปลี่ยนสะท้อนคิดร่วมกันกับเพื่อนครูไม่จำกัดสาขาวิชา ช่วงวัย ทุกคนคือเพื่อนเรียนรู้ร่วมกัน ครูทุกคนเปิดชั้นเรียนตนเองเพื่อชวนครู ผู้บริหาร เข้าร่วมเรียนรู้จากบทเรียนที่ได้พัฒนาร่วมกัน ผ่านกระบวนการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) เพื่อนคู่หูเรียนรู้ (Peer) ระบบพี่เลี้ยงและโค้ช (Mentoring and Coaching) โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดว่าการเรียนรู้ของนักเรียนที่ช่วยให้ครูเองได้เรียนรู้จากชั้นเรียนของตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลังที่ไม่กำหนดบทบาทตายตัว แต่ดึงดูดแข็งของแต่ละคนในการเรียนรู้มาสนับสนุนเกื้อกูลกัน จึงไม่ได้มุ่งแต่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แต่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านการร่วมมือร่วมพลังในกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ที่เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย รวมทั้งกระบวนการเปิดชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ (Open Classroom) ที่เปิดโอกาสให้ครูคนอื่น บุคลากรอื่นในโรงเรียน และต่างโรงเรียน รวมทั้งบุคคลภายนอก ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชมชั้นเรียนและสังเกตชั้นเรียน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันตามปรัชญาความเป็นสาธารณะที่กำหนดเป็น 1 ใน 3 ของปรัชญาหลักของแนวทางโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสรุปได้ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

การนิเทศภายในหรือการนิเทศชั้นเรียนหรือการเปิดห้องเรียน อาจทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเกิดความวิตกกังวลและไม่เปิดใจมากนัก เนื่องมาจากเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของสถานศึกษา ซึ่งจะแตกต่างจากโรงเรียนที่มีกระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นประจำต่อเนื่องจากผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตร ตั้งใจ เปิดใจ รับฟัง ช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมกันคิด อันจะช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดความคุ้นเคย จนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ขององค์กรและพร้อมเปิดใจยอมรับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ หน่วยงานต้นสังกัดโดยศึกษานิเทศก์มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เพื่อที่จะร่วมพัฒนาให้ครูสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู กล่าวโดยสรุป การนิเทศชั้นเรียนตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้บริหารเข้าใจครูผู้สอนในการพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนมากขึ้น ซึ่งครูจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยว เพราะเมื่อผู้บริหาร ครูเข้าไปในชั้นเรียนจะเป็นเสมือนการเสริมพลังและจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนเกิดการรวมพลังในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน การนิเทศชั้นเรียนตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จะพลิกโฉมห้องเรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจน คือ “นักเรียนกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รู้สึกปลอดภัย มีความสุข ทำให้ห้องเรียนมีความอบอุ่นกลายเป็นห้องเรียนแห่งความสุข” มีการร่วมกันแก้ปัญหาที่ตรงจุด ผู้ปกครอง ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกันสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กรัณย์พล วิวรรณมงคล. (2564). *ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: แนวคิด กระบวนการ เทคนิค*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- กิตติพงศ์ เรือนเพชร, สุภาภา ขำอเนก, ยุวดี งอมสงัด, อภิสรารณ หิรัญวิชัยกุล, และศิริลักษณ์ สุวรรณวงษ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 17(3), 797-810. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/262054>

- ชลขรัส นุกอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฐาปนา จ้อยเจริญ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกของนักศึกษาครู วิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1003>
- ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน, ศิริพงษ์ เสาภายน, และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2566). แนวทางการบริหารโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC). *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(6), 301-316. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/263339>
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, อรพิน ศิริสัมพันธ์, ดวงหทัย ไชยวงษ์, วิลาพัฒน์ อรุณนวลชาติ, และสิริกมล หมดมทิน. (2561). กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 3564-3579. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/174944>
- ปาจิย์ หงส์แก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421247106
- ปานทิพย์ พอดิ. (2564). รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(1), 78-90. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humannstru62/article/view/248012>
- ปิยะมาส ตันตะตะนัย. (2560). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเตรียมทหารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3354>
- ภารดี ภักดีโยธิน. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ภิชาวิชญ์ ยางงาม, สมิตร์ สุวรรณ, อรุษา ปุณยบุรณะ, ทศธริน วรรณเกตุศิริ, และพัชราภา ตันติสุขเวช. (2566). กระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(2), 70-80. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/266497>
- ภิชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3872>
- วรรณ ธรรมจันทร์ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2562). แนวทางการพัฒนานิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 7(25). 192-201.

- วันทนา สมภักดี. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูโรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/828>
- วิจารณ์ พานิช. (2566). โรงเรียนเป็นชุมชนเรียนรู้. เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- สายวิทย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3533>
- สายสุนีย์ กอสนาน. (2562). ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโดยผสมผสานเครือข่ายสังคมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบไตร่ตรองที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2608>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 4 ปี (พ.ศ.2567-25670). สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2560, 8 มกราคม). ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้. บทความทางวิชาการ. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://suthep.crru.ac.th/leader31.doc>
- หน่วยสื่อสารการศึกษา ที่มุ่งมั่นส่งเสริม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู อย่างต่อเนื่อง. (2564). SLC - School as Learning Community โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้. EDUCA Thai. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/480>
- อัญชลี ศรีกลชาญ. (2565). การศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสระแก้ว. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 25(2), 226-239. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/view/13819>
- Boyd-Dimock, V.; & Hord, S. M. (1994). *Principals and the New Paradigm: Schools as Learning Communities*. ERIC. Retrieved March 18, 2022, from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED373428.pdf>
- Dewey, J. (1927). *The public and its problems*. H. Holt and Company.
- García-Carrión, R., Cuxart, M. P., Alvarez, P., & Flecha, A. (2020). Teacher Induction in Schools as Learning Communities: Successful Pathways to Teachers' Professional Development in a Diverse School Serving Students Living in Poverty. *Sustainability*, 12(17), 7146. <https://doi.org/10.3390/su12177146>
- Lewis, C. C., Perry, R. R., & Hurd, J. (2009). Improving Mathematics instruction through lesson study: A theoretical model and North American case. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 12(4), 285-304. <http://dx.doi.org/10.1007/s10857-009-9102-7>

- Sato, M. (2024). The 11th International Conference of School as Learning Community. Gakushuin University.
- Sato, M. (2016). *Enhancing Collaborative Learning: Challenges of School as Learning Community*. Keynote for EDUCA2016.
- Seidel, T., Rimmele, R., & Prenzel, M. (2005). Clarity and coherence of lesson goals as a scaffold for student learning. *Learning and instruction*, 15(6), 539-556. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2005.08.004>
- Sergiovanni, T. (1994). *Building community in schools*. Jossey Bass.
- Yoshida, M. & Fernandez, C. (2004). *Lesson study: A Japanese approach to improving mathematics teaching and learning*. Lawrence Erlbaum Associate.